

CRONICĂ DRAMATICĂ

Teatrul Național
„I. L. Caragiale”

■ NĂPASTA ■ CONUL LEONIDA

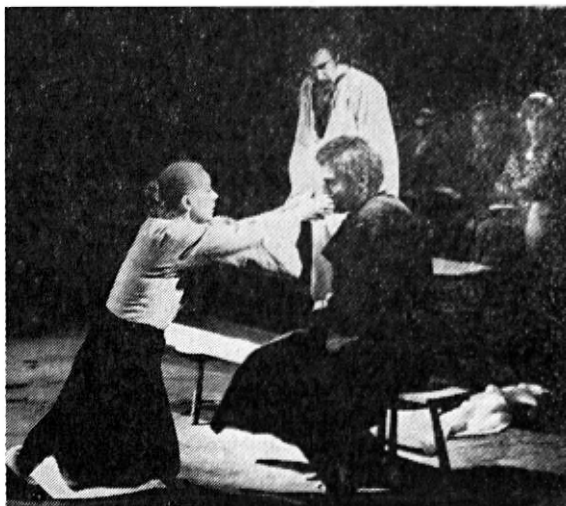
de I. L. Caragiale

Sala Mică a noului edificiu al Naționalului deschide, prin însușirile sale inedite, perspective noi artei spectacolului.

Și ridică noi probleme.

Pentru întâia oară în viața noastră teatrală, scena-arenă iese de sub zodia improvizației și cere oamenilor de teatru, dacă nu neapărat o modalitate nouă de manifestare a artei lor, în orice caz mijloace substanțial diferite, greu de precizat deocamdată și cu atât mai greu de aplicat în toată diversitatea și eficiența lor. Pentru că actorul, deprins din școală și apoi din practica profesiei cu scena „italiană”, se vede în situația infanteristului dislocat din tranșee (unde știa că are inamicul în față și spatele asigurat) și transferat la o unitate de desant: publicul, „inamicul” așadar, îl inconjoară din toate părțile, frontul său de luptă e circular, e urmărit deaproape și de pretutindeni. Pentru a ne păstra în termenii comparației, comandamentul său, regizorul adică, scenograful, toți ceilalți colaboratori, sînt în situația de a elabora și pune în aplicare un plan de bătălie nou și încă neverificat.

Circumstanțele sînt aceleași, cu nimic mai avantajoase și pentru critic. Spectator într-o postură nouă, fără experiență în domeniu, fără o bază teoretică în problemă, e dificil să distingă direcția bună, germenul înnoitor, de inadecvare sau eroare! Explorăm, abia explorăm, iar Ion Cojar și echipa lui sînt pionieri.

Silvia Popovici (Anca), Costel Constantin (Dragomir) și Florin Piersic (Ion)

Problema e: ce jucăm pe scena-arenă? De pildă, *Năpasta* deține atributele unei piese care să se preteze la o interpretare în noile condiții scenice? După părerea mea, da. *Drama* lui I. L. Caragiale are o natură artistică de o măreață simplitate, care o apropie de tragediile antice. Personajele parcurg trasee dramatice directe, fără convulsii, cei trei termeni ai relației tragice, Anca, Ion, Dragomir, se înalță drept susținind ca trei coloane edificiul piesei. Mediul ambiant nu e hotărîtor, Caragiale alegîndu-și eroii din lumea satului pentru că a crezut — cu îndreptățire — în spiritul etic al țăranilor, în propriul lor sentiment al dreptății, superior justiției vremii sale. Dar, mediul nu modifică prin nimic evoluția eroilor, prin urmare poate rămîne un dat enunțat, prin urmare scena se poate lipsi de alte elemente decît cele strict utile. În cazul spectacolului nostru

*Dem Rădulescu (Conul Leonida) și
Raluca Zamfirescu (Coana Efimița)*

ispita a fost prea mare, și podeaua a devenit un fel de mlaștină sau nisipuri mișcătoare, un sol incert, gata să înghită totul, sau să elimine, dar semnificația este grefată artificial. Nimic tulbure, confuz, teluric din piesă nu justifică această sugestie. Sînt texte dramatice — ele aparțin de obicei fondului tezaurier — care prezintă sensuri riguroase exacte. Interpretarea lor exclude din capul locului fărămintarea semnificațiilor, multiplicarea lor. *Năpasta* este un asfel de text. Interpretarea acestei piese presupune o singură direcție de parcurs: în adineime. Tot ce poate fi nou, innoitor, superior, se poate obține pe această unică direcție. Anca nu poate fi măcinată de sentimente contradictorii. Ion Cojar a condus-o pe Silvia Popovici pe un drum greșit. Dramatica dilemă racineană nu începe în sufletul simplu al Ancăi, pentru care dragostea a murit definitiv, odată cu Dumitru. Femeinitatea Ancăi s-a uscat, ea trăiește intens așteptarea clipei cînd va face dreptate. Ca mai tîrziu Vitoria Lipan, Anca nu vrea să răzbune moartea bărbatului drag, răzbunarea îi e un sentiment cu desăvîrșire străin. Anca e covîrșită și în egală măsură înflăcărată de spiritul justițiar. Încerenita așteptare, lunga, cutremurătoare așteptare mută a Silviei Popovici din începutul spectacolului sugerează cu limpezime și strălucire anii lungi de așteptare ai Ancăi. Din păcate, evoluția ulterioară a spectacolului anulează prin contrazicere acest moment înălțător și pur. Între Dragomir și Anca nu începe dra-

goste, e doar o veșnică pîndă. Mai aproape de esența personajului său a fost Costel Constantin, hăituit, înspăimîntat, măcinat de așteptarea fără speranță, sfîrtecat de privirea cercetătoare a Ancăi. Să nu fi fost atât de impulsiv, de exploziv, să nu fi fost, nu din vina lui, părtaș la starea de agitație nejustificată a spectacolului, ar fi fost cu mult mai bine. Trinitatea e împlinită de Florin Piersic. Atît de înzestratul actor începe să-și piardă aura de băiat frumos, spre norocul lui. Florin Piersic pare să aibă destinul lui Băltășanu, june insipid la începutul carierei, catapultat ulterior pe o orbită înaltă a marilor și substanțialelor creații. Ion, în interpretarea lui Florin Piersic, e semeț ca brazii din mijlocul cărora a fost smuls și aruncat în ocnă, are privirea limpede a inocenței, rar tulburată de nebulia lui pașnică, o blîndețe moale din care se înalță resemnarea cutremurător tragică.

Transformată sub ochii pe drept uimiți și incințați ai spectatorilor în formula de scenă italiană, Sala Mică găzduiește în continuare

reprezentăția cu piesa *Conul Leonida față cu reacțiunea*. Nu văd rațiunea alăturării acestor două piese de structură atât de diferită, nu găsec decât latura formală a acestei inițiative, a arăta, adică, ce poate nona sală, dar sincer să fiu, nu cred că un regizor poate avea climatul interior în stare să germineze simultan un spectacol de univers ilar cind decorul tremură cuprins de spaimă. De aceea, nici nu se reține din reprezentația farsei caragialești mai mult decât momentul ilar cind decorul tremură cuprins de spaimă, și toate semnificațiile care se desprind de aici și care ar fi putut cuprinde și împlini o întreagă concepție despre spectacol și demonstrația de virtuoz al comicului făcută de Dem. Rădulescu, dar cu o creație hibridă în raport cu ce a arătat că poate mai înainte în Căpățeneu și mai de curind în Farfuridi. Să fie de vină și raportul neegal dintre el și Baluca Zamfirescu, interpreta mult prea reținută și șovăitoare a Coanei Efimița?

Virgil Munteanu

mîndu-și sonor bucurii și necazurile mai mult în stradă decît în izolarea încăperilor sîrăcicioase. Toată lumea știe tot despre fiecare, curiozitatea e veșnic vie și nesătioasă, se birleşte mult; dincolo de rețeaua cotidianului pilorese și de agitația întîmplărilor de fapt divers se întrezărește însă fundalul întunecat al sărăciei lucii, posomorala seacă, anostă, a orizontului închis. O singură ființă pare să fie aici purtătoare de lumină, și ea se și numește, simbolic, Iluminada: e femeia care încearcă, speră, se luptă să trăiască în conformitate cu un crez, cel mai simplu, dar fundamental — a fi bună, generoasă, săritoare față de cei din jur. Poate că nici nu e un crez, în sensul de convingere morală, eîl un soi de instinct vital urcînd spontan, tocmai de la rădăcinile umanului, ce o face să se comporte astfel fără efortul autodepășirii etice, cu naturaleța inconștientă cu care respiră; de altfel, Iluminada nici n-are trăsăturile consacrate ale eroinei de teatru purtătoare de investitură spirituală, ci e, dimpotrivă, dizgrația tipică — îmbătrînită, grasă, ridicolă și neajutorată. Elanurile sufletului ei ca pînea caldă nu sînt cele mai înțelepte, și — nedreaptă ordine a lumii — binele pe care li-l face celor mai apropiați i se întoarce împotrivă ca nefericire a acestora; soțul, nevrotic, nu-i va ierta niciodată că l-a obligat să părăsească cîrcul (unde era acrobat și înghițor de săbii), și-i va otrăvi zilele simulînd sinucideri ratate în ultima clipă; iar

Teatrul „Bulandra“

LOZUL CEL MIC

de Hector Quintero

Nu știu cum se face, fapt e că numai cu ocazia cîte unei premiere care rupe șirul obișnuințelor, obligîndu-ne s-o înscrîm într-o configurație corespunzătoare de legături, determinări și filiații, ne amintim ce puțin și ce rar explorează teatrul nostru dincolo de hotarele tradiționale ale literaturii dramatice europene și — cît de cît — nordamericane. Imense spații pe harta culturii ne rămîn necunoscute... O constatăm din nou, la înscenarea primei piese cubaneze din analele teatrului românesc — *Lozul cel mic* (*El premio flaco*) de Hector Quintero, la Teatrul „Bulandra“. Să salutăm, deci, faptul ca atare, dar să încercăm să-i dăm și o continuare, legînd un fir, țesînd o pînză.

Chiar dacă o anume culoare specifică este evidentă, pătrundem fără dificultăți în lumea piesei, care este aceea a periferiei Havanei în anii din așunul revoluției. O populație numeroasă și pestrîită trăiește „la vedere“ și în devălmășie, conform celei mai rezistente caracteristici a temperamentului latin, consu-

Adrian Georgescu, Valy Voiculescu-Pepino și Illeana Predescu

